

FIRE ÅR UNDER DET NYE RETSSYSTEM

Af landsdommer *J. Kisbye Møller*

På den opslagstavle, der i de grønlandske byer findes ved butikken eller kærnerkontoret, vil den besøgende jævnlig finde et opslag fra kredsdommeren om, at der på den og den tid er retsmøde i kredsretten. Der er ligesom i Danmark normalt offentlig adgang, og går man derhen, vil man få et indtryk af den grønlandske retspleje i praksis. Lokalet kan være et kontor, et forsamlingshus eller en skolestue, der lånes til formålet, nogle steder er det en rigtig lille retssal; ude i distriktet sættes retten måske i motorbåden eller udstedsbestyrerens dagligstue. Bag et bord eller en skranke sidder dommerne, altid 3, kredsdommeren i midten med en domsmand (eller -kvinde) på hver side; ofte vil den ene domsmand være dansk og de to andre retsmedlemmer grønlændere, men adskillige steder er de alle tre grønlændere. Foran dommerne har vi - hvis det er en kriminalsag - på den ene side anklageren (den danske overbetjent) og over for ham den tiltalte, som ialtfald i større sager ledsages af sin forsvarer, i Grønland kaldet bisidder. Denne kan være en kateket, lægen, en kontormand, udstedsbestyreren o. s. v. - tiltalte kan selv vælge, hvem han vil, og har han ingen særlige ønsker, beskikker kredsdommeren den mest egnede, han kan finde på stedet. Det i danske øjne ejendommelige er, at såvel dommerne som bisidderne i en grønlandsk kredsret altid er lægmænd. (Ikke fordi jurister er udelukkede, men faktisk findes de endnu kun i Godthåb, hvor juristerne ved administrationen af og til medvirker i landsretten som bisiddere eller rettergangsfuldmægtige (sagførere)). Sagen drejer sig måske om et tyveri. Tiltalte og nogle vidner bliver afhørt af anklageren, dommeren og bisidderen stiller supplerende spørgsmål. Derefter redegør overbetjent og bisidder for deres syn på sagen (proceduren), hvorefter tiltalte får det sidste ord, inden dommerne trækker sig tilbage for at drøfte sagen (votere). Når dommen er affattet, kommer de tilbage, og medens alle rejser sig, oplæser kredsdommeren dommens konklusion. Han gør derpå tiltalte bekendt med, at han, hvis han er utilfreds med dommen, inden 8 uger kan anke den til Grønlands landsret, og så slutter retshandlingen måske med en formaning til den dømte og med, at han får at vide, at han får hele dommen tilsendt (på grønlandsk eller dansk afhængigt af, hvilket sprog han bedst forstår). -

Det hele foregår nogenlunde som i en dansk retssal, roligt og værdigt, med fuld adgang til at få alt frem, der er af betydning for bedømmelsen. At det kan gå lidt tungt, skyldes navnlig den tidsrøvende, men i langt de fleste tilfælde nødvendige tolkning.

I.

Reglerne om den grønlandske retspleje, som i de sidste 4 år er foregået på den skildrede måde i Vestgrønland, omtaltes nærmere i min artikel „Det grønlandske retsvæsen“ i dette tidsskrifts nr. 11 - 1953 (side 425 ff), hvortil interesserede henvises. Jeg omtalte her i hovedtræk det gamle, delte retssystem, grønlandskommissionens forslag samt de vigtigste regler i den gældende retsplejelov af 14. juni 1951. Her skal kun understreges, at den - som et led i hele den grønlandske nyordning - har skabt *en tidssvarende retsplejeordning, med uafhængige domstole* (16 kredsretter og ankeinstansen Grønlands landsret) og et fagligt uddannet politi (5 politidistrikter, hver med en dansk overbetjent og en grønlandsk politibetjent under ledelse af landshøvdingen og politimesteren), *begge med samme myndighed over for alle i Grønland, grønlandere som danske*. Det grønlandske retssystem ligner i store træk det almindelige danske - og gennem ankeadgangen til højesteret (og i visse tilfælde østre landsret) er de to systemer knyttet sammen - men indeholder dog også hver sine særpræg, navnlig den vidtgående anvendelse af lægmænd. Dette skyldes både, at ordningen er beregnet på små samfund, hvor livsforholdene er ret enkle, og mellem hvilke trafikforbindelserne endnu de fleste steder er meget dårlige, og ønsket om at give grønlænderne mulighed for i et ligestillet samarbejde at tage størst muligt medansvar for retsudviklingen.

Til *retsplejeloven* er siden 1951 kun sket to mindre tilføjelser: Ved en lov af 11. maj 1954 er der indføjet et afsnit om behandlingen af ægteskabssager, og ved en lov af 2. marts 1955 er der foretaget forskellige, mindre lovændringer, der er således bl. a. indført adgang til anerkendelse af faderskab over for politiet, samt tilføjet et afsnit om fremgangsmåden ved domstolenes *prøvelse af administrative frihedsberøvelsers lovlighed*. Dette sidste er sket til opfyldelse af den nye bestemmelse i grundloven om domstolskontrol med enhver sådan frihedsberøvelse. Selvom disse regler næppe ofte vil komme i brug i Grønland, kender man dog også dør fjernelse af børn fra deres hjem, tvangsindlæggelse af kønssyge, sindssyge og åndssvage m. v. Den blotte eksistens af de nye regler vil skærpe myndighedernes påpasselighed med kun at gribe til tvangsforanstaltninger, når lovligt grundlag foreligger.

Der er fra nyordningens begyndelse lagt vægt på at betro kredsdommerhvervet til de personer, der alle forhold taget i betragtning (sprogkunderskaber, personlig

Dommer, domsmænd og sekretær i Grønlands landsret.

Foto: Helge Christensen

position, øvelse i at udtrykke sig skriftligt og især kendskab til land og befolkning) må anses for de bedst egnede. Før nyordningen var kredsdommerens forgænger, sysselmanden, næsten alle steder den danske kolonibestyrer. Idag har kredsdommerne meget forskellig hovedbeskæftigelse: Antallet af ansatte i Den kgl. grønlandske Handel er gået ned til 4, 2 er kæmnere, 1 ansat ved og 1 pensioneret fra landshøvdingeembedet, 1 er telegrafist, 1 driftsbestyrer ved kryolitbrudet, 1 ansat ved skibsværftet i Holsteinsborg, 1 ved kulbrudet i Qutdligssat og 1 er overkateket. Især bør dog fremhæves, at disse betroede hverv i stigende grad beklædes af grønlændere: *Allerede fra 1951 var $\frac{2}{3}$ af kredsdommerne grønlændere, og i 1955 var 11 af de 13 kredsdommere af grønlandsk herkomst.* Af domsmænd og suppleanter er - efter nyvalgene i 1955 - $\frac{5}{6}$ grønlændere. Hvad specielt landsrettens domsmænd og suppleanter angår, er 6 af dem grønlændere og 2 danske; halvdelen bor i Godthåb, og den anden halvdel er spredt langs kysten, således at landsretten normalt kan sammensættes med een domsmand fra Godthåb og een med større lokalkendskab.

Om retsarbejdet i praksis fortælles lidt nedenfor under III. Her skal dog nævnes, at vi i september 1953 afholdt Grønlands første kredsdommermøde i Godthåb.

(Om de foredrag og drøftelser, der fandt sted, er der udsendt en dobbeltsproget beretning, der kan fås ved henvendelse til landsretten i Godthåb).

II.

De vigtigste love for Grønland, der er kommet siden lovene af 27. maj 1950, der udgør det legale grundlag for den administrative nyordning, og retsplejeloven af 14. juni 1951, er *grundloven*, *kriminalloven* og *ægteskabsloven*.

Grundloven af 5. juni 1953 gjorde som bekendt Grønland til en ligestillet del af det danske rige. De praktiske konsekvenser heraf var - foruden at Grønland blev repræsenteret i folketinget - at de såkaldte frihedsrettigheder - personens, boligens og ejendomsrettens ukrænkelighed, tros-, ytrings- og foreningsfrihed m. v. - fik samme grundlovsmæssige beskyttelse som i det øvrige Danmark. For retsplejen betyder det, at domstolenes uafhængighed, derunder dommernes pligt til alene at rette sig efter loven, er blevet grundlovsmæssigt fastslået. Også grundlovens regler om, at enhver, der anholdes, skal fremstilles for en dommer, og at en fængslingskendelse straks skal kunne indbringes for en højere ret, gælder i Grønland. Den eneste afvigelse er, at 24 timers fristen heroppe først regnes fra det tidspunkt, da politi og kredsdommer kan komme i forbindelse med hinanden.

Kriminalloven for Grønland blev stadfæstet af kongen den 5. marts 1954 og trådte i kraft den 15. juli samme år. Man har herved imødekommet et gennem mange år fremsat ønske fra grønlandsk side om at få udtømmende lovbestemmelser om, hvad der er kriminelt. Lovens §§ 11-81 er et katalog over, hvilke forhold der er forbrydelser - en opregning, der i det store og hele svarer til den danske straffelovs. Lovens 2. del, § 82 og ud, indeholder reglerne om de foranstaltninger (straffe), som kan finde anvendelse i det enkelte tilfælde, og disse bestemmelser er væsentlig afvigende fra, hvad der gælder i Danmark: De mindre indgribende foranstaltninger som advarsel, bøde og tilsyn kendes vel ogsaa i Danmark, men finder i grønlandsk praksis betydelig videre anvendelse, mens de mere indgribende - hvoraf anvisning af ophold på et bestemt sted (forvisning), tvangsarbejde, tvangsuddannelse og forvaring er de vigtigste - er ukendte i Danmark, men har gammel sædvane for sig i Grønland. Der består her en tradition for individuel behandling af lovovertrædere og for ikke at udelukke disse fra deltagelse i samfundets normale liv, som vel er begrundet i et mildere syn på lovovertrædelser, men også står i forbindelse med, at man i de små, isolerede samfund faktisk ikke har haft mulighed for at fuldbyrde danske straffe og ej heller så stærkt behov derfor; dette særpræg fra den uskrevne, grønlandske kriminalret er det kriminallovens mening så vidt muligt at opretholde.

Anklager og forsvarer hører dommen stående, til højre tolk og sekretær. Foto: Helge Christensen

Lov for Grønland om ægteskabs indgåelse og opløsning stadfæstedes den 11. maj 1954, men trådte først i kraft den 1. juli 1955. Som navnet viser, indeholder den regler dels om indgåelse af ægteskab - forlovelse, ægteskabsbetingelser, lysning og vielse - dels om opløsning af ægteskab i levende live ved omstødelse, separation og skilsmisse. Derimod har den ingen bestemmelser om ægteskabets retsvirkninger. Denne lov betyder i højere grad end kriminalloven en indførelse af almindelig dansk ret i Grønland; der er kun få væsentlige afvigelser fra den danske ægteskabslov fra 1922. Oprindeligt var foreslået en lidt lavere ægteskabsalder end i Danmark, men resultatet er blevet samme alderskrav som hernede: 21 år for mænd og 18 år for kvinder. Også iøvrigt er ægteskabsbetingelserne praktisk talt de samme. Noget nyt i Grønland er adgangen for grønlændere til borgerlig vielse. Det væsentligste nye ved ægteskabsloven er iøvrigt som bekendt, at den indfører adgang til separation og skilsmisse, noget for grønlændere hidtil ukendt. Hovedgrunden til ægteskabslovens gennemførelse er netop at imødekomme det fra grønlandsk side udtrykte ønske om mulighed herfor.

Reglerne er blevet ganske som de almindelige danske, bortset fra den meget omtalte bestemmelse i § 59 om skilsmisse som følge af utroskab. I landsrådet var

man betænkelig ved indførelse af den danske regel om, at ethvert ægteskabsbrud giver den krænkede ret til øjeblikkelig skilsmisse, og foreslog, at kun gentagne tilfælde af eller særlig krænkende form for ægteskabsbrud skulle være skilsmissegrund. Resultatet blev dog, at ethvert ægteskabsbrud giver den anden ret til skilsmisse, men for at afværge uovervejede ægteskabsopløsninger er der indført en tvungen betænkningstid: Kun hvis den krænkede part mindst 3 og senest 10 måneder efter dommen overfor retten fastholder sit ønske om skilsmisse, træder den ikraft.

Både for kriminalloven og ægteskabsloven gælder, at de er gennemført efter ønske fra grønlandsk side, og at der før deres vedtagelse er gået et grundigt forarbejde. Efter at være udarbejdet og gennemgået af særligt sagkyndige i Danmark er de vedtaget af landsrådet (der for begge loves vedkommende har behandlet dem i to samlinger, således at der har været god tid til overvejelse og offentlig debat i radio og blade og på møder) og var endelig i folketinget de to første grønlandslove, hvortil de grønlandske folketingsmænd ydede deres medvirken. - *Begge love medfører, at der for to vigtige livsområder nu gælder skrevne løvbestemmelser, som er fælles for alle i Vestgrønland, og som nærmer retstilstanden til, hvad der gælder i Danmark, uden dog simpelthen at indføre almindelig dansk ret.* Deres tilblivelse viser, med hvilken omhu man sikrer sig, at nye regler stemmer med behovet i Grønland idag; for en sikkerheds skyld har man endda gjort dem midlertidige, idet de i 1959/60 skal optages til revision på basis af regelmæssige undersøgelser af, hvorledes de i praksis har virket.

De love, jeg har nævnt, udgør kun en begrænset del af de regler, befolkningen skal efterleve, administrationen kontrollere eller gennemføre og domstolene dømme efter. Der findes i Grønland mange ældre og yngre bekendtgørelser, landsrådsvedtægter og lokale vedtægter samt naturligvis også uskrevne sædvaner, som tilsammen danner *den gældende ret*. Hvad således sædvaner og skikke angår, kan og bør domstolene dømme efter dem, hvis de ikke er bortfaldet som følge af skrevne bestemmelser, eller fordi de ikke mere følges af folk på stedet, og netop her har de grønlandske lægdommere en vigtig opgave ved ikke af iver for det nye at forkaste nogen god, gammel sædvane, som endnu af mange føles levende og forpligtende. Kan ingen af de nævnte kilder imidlertid bruges, må man - ikke mindst over for de problemer, som den moderne udvikling har skabt - enten overføre almindelige danske regler (analogi) eller simpelthen træffe sin afgørelse efter, hvad der synes rimeligt og fornuftigt; på sådanne områder må man gøre sig begge parter forudsætninger klart samt tage hensyn til, at dommen kan blive retningsgivende for andre lignende tilfælde. - Som spredte eksempler på regler fra de sidste år, der vender sig til befolkningen i almindelighed, kan nævnes statsministeriets bekendtgørelse af 15. december 1954, der fra nytår 1955 ophævede spiritusrationeringen,

men opretholdt forbudet mod at fremstille og nyde spirituose drikke, der væsentlig afviger fra normalt hjemmebryg (kivisitaq), en landsrådsvedtægt fra 1955 om laksefangst og flere lokale færdselsvedtægter om, hvordan fodgængere, motor-køretøjer, slæder og cykler skal færdes på vejene. En fælles politivedtægt for hele Grønland savnes derimod.

Hvis vi i det følgende alene ser på *domstolenes virksomhed* og spørger om antallet af retssager, ligger dette - når alt medregnes - på mellem 900 og 1000 nye sager om året. Langt de fleste er kredsretssager, idet landsretten i de første to år kun havde 17 sager om året, men i 1954 kom op på 34. Langt den største del af landsrettens arbejde er af administrativ og vejledende art, således har landsretten bl. a. udsendt 34 overvejende dobbeltsprogede cirkulærer og en snes blanketter til kredsretterne. Landsretten gennemgår samtlige udskrifter fra disse og påtaler fejl og mangler, formidler sager til og fra Danmark og udlandet - og rejser i betydeligt omfang rundt for på stedet at kontrollere og bistå kredsretterne. I det sidste år har landsrettens kontorassistent således været på rejse langs kysten i ca. 3½ måned, jeg selv og tolken i hver ca. 2 måneder, idet vi - da landsretten ikke har egen motorbåd - har krydset os frem med skibe og mange forskellige motorbåde.

Talmæssigt ligger *faderskabssagerne* (309 i 1954) som den største sagsgruppe. Enhver fødsel udenfor ægteskab skal indberettes til kredsdommeren af kommune-fogden eller politiet. Kredsdommeren skal så finde ud af, hvem der kan være faderen, og afslutte sagen med på grundlag af anerkendelse eller dom at pålægge vedkommende at betale til barnet. Sagerne kan være meget enkle, men også - hvis den udlagte mand nægter eller er rejst væk eller flere kan komme i betragtning - ret besværlige; der skal så skaffes attest fra lægen om avlingstiden, alle kontakter og eventuelle vidner, der måske er spredt vidt omkring, skal afhøres, og der skal sendes blodprøver til retsmedicinsk institut i København til blodtypebestemmelse. Lettest går det, når parterne opholder sig på samme sted, men vi har dog ikke blot fået afgjort adskillige sager, hvor de udlagte mænd opholder sig i Danmark eller på danske skibe, men også fundet dem i Norge, Canada, USA, ja, endog i Uganda. - Bidragets størrelse er - hvad landsrådet har tiltrådt - uafhængigt af, om faderen er grønlænder eller dansker, men fastsættes i reglen til normalbidraget på barnets opholdssted. I 1950 forhøjedes det grønlandske normalbidrag fra 50-60 kr. til 200 kr. om året, og fra 1955 bliver det pristalsreguleret, således at det for tiden udgør 284 kr. årlig. At børn født uden for ægteskab er et betydeligt samfundsspørgsmål, ses af en statistik fra de seneste år, hvorefter ca. 25 % af alle børn i Grønland fødtes udenfor ægteskab, mens den tilsvarende procent i Danmark kun var ca. 8.

Den næste gruppe er *skiftesagerne*, hvoraf der i 1954 var 259. I mange tilfælde efterlader de afdøde sig vel kun så lidt, at boets behandling er meget enkel. Er der derimod efterladenskaber af nogen betydning, kan et skifte volde vanskeligheder, fordi de væsentligste værdier, huse og både, er svære at dele eller sælge, ligesom familiemedlemmernes antal som regel er stort. På forskellig måde kan enheden dog bevares: Således har man for boer under 2000 kr.s værdi bevaret den gamle grønlandske adgang til at lade arvinger, der boede sammen med afdøde, beholde hus, indbo og båd i fælleseje. Man lader i praksis også enke og enkemand sidde i uskiftet bo, selv om der endnu ingen regler findes herom. Der er tilbøjelighed til at dele mere efter de enkeltes behov end efter vore ligedelingsprincipper, og der synes sjældent at være alvorlig uenighed mellem arvingerne. Det er iøvrigt et udbredt træk hos den grønlandske befolkning, at man ikke gør så meget for at hævde sine rettigheder som f. eks. den danske befolkning, hvad enten det så skyldes nedarvet ukendskab eller respekt for autoriteter og for de sociale egne rækker.

De sidstnævnte forhold er nok, sammen med den spredte bebyggelse og det endnu spæde, private erhvervsliv årsagen til, at *civile sager* tidligere var næsten ukendte og stadig er få i tal (i 1954 72). Som eksempler på, hvilke spørgsmål der har været forelagt domstolene (tildels af danske parter), kan nævnes sager om erstatning for hunde, kørt over af biler eller aflivet af naboer (fåreholdere), for skibsskader og for personskader. Ofte tillægges der erstatninger under kriminalsager til den bestjålne, den overfaldne eller den, hvis ting er blevet ødelagt ved hærværk. Som et interessant eksempel på erstatning for tab af forsørger kan nævnes en landsretsafgørelse, hvorefter det blev pålagt en fanger, der ved et vådeskud havde dræbt en kammerat (der var fanger og fåreholder), i 5 år i en nærmere bestemt periode at yde enken hjælp til bjergning af hø og samling af fårene. Også forståelsen af håndværkerkontrakter og aftaler om kивfakforhold (hushjælp) har været for domstolene. Vi har været ude for veksler og en enkelt konkurs og naturligtvis en del incassosager. En sag om køb af en motorbåd bør nævnes: En grønlander på udstedet Skansen i Diskobugten købte efter en annonce i radioavisen en motorbåd af en dansker, der boede længere sydpå, og kommunalbestyrelsen kautionerede for købesummen. Da køberen så båden, viste den sig at være ganske uegnet for ham, idet den var for spinkel til det åbne farvand ved Skansen og snarere var en jagt- end en fiskerbåd. Han ønskede derfor, at handelen skulle gå tilbage. Kredsretten gav ham medhold heri, men landsretten fandt, at da sælgeren ikke havde givet urigtige oplysninger og ikke kunne vide, at båden ikke ville svare til køberens forventninger (han kunne ikke af den telegrafiske aksept se, at køberen var fra Skansen), måtte salget stå ved magt og køberen og kommunalbestyrelsen betale den aftalte købesum.

Søndag i Umanaq.

Foto: Helge Christensen

Som eksempel på sager mellem private og statsinstitutioner kan nævnes, at en garver i Narssaq sagsøgte Den kgl. grønlandske Handels fabrik i Narssaq til at betale sig ca. 30.000 kr. i erstatning for kontraktbrud og forskellige former for chikane, der - ved at hindre ham i at komme i gang med sit erhverv, få bygget hus m. m. - skulle have påført ham tab. Landsretten fandt det på de fleste punkter ikke godtgjort, at Handelen havde optrådt uretmæssigt over for ham, men da et

kælderlokale, som fabriken midlertidigt havde stillet til hans rådighed - mod afkald på en byggegrund, som fabriken var interesseret i - var ringere, end han efter kontrakten måtte regne med, tilkendtes der ham 4.000 kr. i erstatning. For landsretten verserer for tiden en sag, som en færing har anlagt mod boligstøtteudvalget, fordi han mener, at udvalget med urette har frataget ham det boliglån, der oprindeligt var ydet ham, samt en strid mellem to kommuner om fordelingen af en erstatning, som amerikanerne har ydet for brug af det areal, hvorpå basen Narsarsuaq ligger. - Køb på afbetaling, der i Grønland er et nyt fænomen, har endnu ikke givet domstolene mange sager, hvorimod politiet - der i Grønland er fogedmyndighed - har en del arbejde dermed.

Kriminalsagerne antal har hidtil været jævnt stigende. 1954 var der 211, hvortil må lægges et væsentligt større antal afgjort med bødeforelæg for politiet. Den almindeligste forbrydelse er som i andre samfund tyveri, især af spiritus og tobak, men også af tøj, kolonialvarer, penge, redskaber, får m. m. Dernæst vold, oftest under spirituspåvirkning, i dette begrebs forskellige grader fra almindeligt slagsmål og op til grove tilfælde, f. eks. ikke helt sjældent mishandling af hustruen. Eksempelvis kan nævnes den også i dansk presse omtalte sag om en udstedsbestyrer på et lille sted i Upernavik distrikt, der i spirituspåvirket tilstand kort efter brylluppet overfaldt sin hustru, så hun vaklede ud af huset og styrtede i vandet. Obduktionen viste, at hun var død som følge af slagene, og manden kendtes både ved kredsretten og landsretten skyldig i vold med døden til følge. For dette og andre forhold idømte kredsretten ham tvangsarbejde, hvilket landsretten ændrede til fængsel i Danmark under hensyn både til forbrydelsens grovhed og til, at han havde boet en længere årrække i Danmark. Der blev givet tilladelse til appel til højesteret, men inden sagen nåede til pådømmelse her, havde han begået nye volds handlinger. Appellen blev tilbagekaldt, og han idømtes sluttelig ved kredsretten for samtlige forhold forvaring. I mellemtiden var kriminalloven - der udelukker anvendelse af fængselsstraf og indfører forvaring som den strengeste grønlandske foranstaltning - trådt i kraft.

Af sædelighedsforbrydelser forekommer navnlig samleje med børn, der normalt straffes med bøder, evt. tillige tilsyn eller forvisning til et andet sted. Overfor uterlige befølinger af børn, f. eks. fra kateketers side, har man tidligere været tilbøjelig til ikke at rejse sag, men nøjes med forflyttelse, men i den seneste tid er dog også forekommet domfældelser herfor. For udbredelse af kønssygdom idømmer man navnlig i de nordlige distrikter ret strenge bøder. - Kriminallovens § 24, hvorefter den, der ved at bringe sig eller andre i beruset tilstand udsætter andres person eller betydeligere formueværdier for fare, dømmes for alkoholmisbrug, har bl. a. fundet anvendelse overfor berusede chauffører og bådførere. Krænkelser af

husfreden, fornærmelig optræden over for politi og kommunefoged, smugleri og dyrplageri samt ikke-overholdelse af fredningsbestemmelser hører til de mindre alvorlige, men ret jævnligt forekommende overtrædelser. Som eksempel på sjældnere pådømte forbrydelser kan nævnes brud på tavshedspligt (fra telegrafpersonalets side) og prisgivelse af menneskeliv, f. eks. ved at hensætte en anden i hjælpeløs tilstand eller forlade en hjælpeløs person, der er under ens varetægt, noget, som navnlig i slædehundredistrikterne er meget farligt.

De nævnte eksempler viser blot, at der i Grønland som overalt finder større og mindre lovovertrædelser sted, overfor hvilke det er politiets og domstolenes samfundsopgave at gribe ind for at modvirke sådanne handlinger og søge at afholde den enkelte fra yderligere overtrædelser. Nogen dyberegående udredning af kriminalitetens årsager eller nærmere redegørelse for de forskellige foranstaltninger og deres virkninger er ikke tilsigtet og kan heller næppe gives endnu. Kun så meget skal siges, at der består en tydelig sammenhæng mellem spiritusnydelse og kriminalitet - en statistik, landsretten har udarbejdet, viser, at 76 % af alle alvorligere overtrædelser i den undersøgte periode var begået under spirituspåvirkning - samt at man sjældent synes at stå over for virkelig alvorlig kriminalitet, begået planlagt eller erhvervsmæssigt, men snarere handlinger begået i affekt og efter pludselige indskydelser af personer uden større hæmninger.

Det er naturligt til slut at pege på nogle forhold, som vi fra domstolenes side gerne ser løst eller taget op i den kommende tid.

Vi håber inden alt for længe at se det arvelovsudkast, som det grønlandske lovudvalg har udarbejdet, tiltrådt af landsrådet og ophøjet til lov. Det vil give befolkningen og myndighederne klare, påkrævede retningslinier at gå efter og også på dette felt give retsenhed i Grønland. Også love om myndighed og børns retsstilling samt danske formueretslove, bl. a. afbetalingsloven, vil det efter mit skøn være ønskeligt at få gennemført.

Endvidere håber vi, at det bedre end nu må blive muligt for politiet at gennemføre kriminallovens mere indgribende foranstaltninger, jfr. fuldmægtig Goldschmidts artikel i dette tidsskrift, pag. 161, 1954. Et skridt i denne retning er, at en forvaringsanstalt fra nytår 1956 er indrettet i en barak ved sanatoriet i Godthåb.

I landsrådet rejstes der i 1954 - af en kneben majoritet - spørgsmål om en omlægning af domstolsorganisationen, idet man var inde på tanken, om alle eller næsten alle retssager kunne henlægges til en centraldomstol (landsretten) i Godthåb. Kredsretterne og landsretten har på ministeriets forespørgsel eenstemmigt taget afstand fra noget sådant ialtfald foreløbig. Efter vor opfattelse fungerer den nuværende ordning - der kun er 4 år gammel - stort set tilfredsstillende, og der

ville være store både principielle og praktiske betænkeligheder ved en sådan ændring, fordi den ville svække den indflydelse, den grønlandske befolkning gennem kredsretterne har på retsplejen, ligesom den med de nuværende samfærdselsforhold ville føre til langvarige forsinkelser ved sagernes behandling. Man kan blot tænke på, at den nordlige halvdel af Vestgrønland i næsten et halvt år på grund af isen er uden anden forbindelse med omverdenen, derunder Sydgrønland, end telegraphen!

Fordelen ved den lokale bedømmelse af problemerne i første omgang samt adgang til anke til en instans i selve Grønland opvejer efter mit skøn afgjort de mangler, der uundgåeligt vil være forbundet med rene lægmandsretter. En styrkelse vil det være, om man de steder, hvor det bliver trafikalt muligt, kan sammenlægge nogle af retskredsene under kredsdommere, der ikke har anden beskæftigelse ved siden af. Desuden ønsker vi noget mere kontorhjælp til kredsretterne, både udsendt dansk og lokal, og 1955-landsrådet har varmt støttet dette ønske. Endelig er det mit håb, at der må kunne ske en forbedring af den retshjælp, der ydes befolkningen i Grønland, bedst ved at en dansk sagfører vovede at slå sig ned deroppe og kom vinkelskrivere i forkøbet!

Med interesse vil vi følge det humanistiske udvalgs undersøgelser bl. a. af, hvorledes kriminalloven og ægteskabsloven virker i praksis, og håbe, at dets materiale vil kunne give de ansvarlige myndigheder nyttige impulser.

Forhåbentlig vil det grønlandske retsvæsen - domstole såvel som politi - gennem en jævn udbygning kunne løse de opgaver, der er det betroet, og fortsat blive mødt med tillid og vise os denne værdig.